

Miletínští podnikatelé (2) - Ing. Emil Celba

Tkalcovna v Dolní Trotince (dnes S.A.M. Holding, s. r. o.), kterou zřídil v roce 1907 mlynář František Tuček (čp. 106-375), vystřídala za století své existence celou řadu majitelů. Kromě Tiby zde však žádný nevydržel ani deset let. Výjimkou nebyl ani Ing. Emil Celba, který v roce 1939 zřídil výrobu gumového máčeného zboží. Na rozdíl od svých předchůdců výborně prosperoval, rozvoji podniku však zabránil únor 1948.

Emil Celba se narodil 12. října 1897 v Šeřeči na Náchodsku do rodiny venkovského truhláře. Jako nadaný žák absolvoval s vyznamenáním náchodskou reálku a během světové války studoval čtyři roky chemii na České vysoké škole technické v Praze. Skončil v létě 1919 a hned příští rok se vypravil hledat životní příležitosti do Ameriky. Ve Spojených státech, většinou v Michiganu a Ohiu, zůstal čtyři roky, začínal jako nekvalifikovaný dělník, později pracoval jako chemik v ocelárnách.

Po návratu do Čech pracoval pro Josefa Kudrnáče v Náchodě, který tehdy zakládal jednu z prvních českých gumovek. A právě spolupráce s Kudrnáčem Celbu přivedla k celoživotnímu zájmu o zpracování gumy. Aby se v oboru zdokonalil, rozhodl se po roce (patrně s Kudrnáčovou podporou) do Spojených států odjet podruhé a získat zaměstnání v tehdy největších gumárnách světa, firmě Goodyear Tire & Rubber Company v Akronu. I tohoto cíle dosáhl, u Goodyearu pracoval až do roku 1929. Poté vystřídal ještě další zaměstnání a svou americkou kariéru ukončil v Detroitu, kde se vypracoval až na asistenta ředitele jednoho ze závodů automobilky Chrysler.

Domů se již nastálo vrátil v prosinci 1931. Nejprve u Kudrnáče pracoval na rozjezdu sériové výroby automobilových pneumatik, v roce 1933 přešel k jeho bývalému společníkovi a nyní konkurentovi Jaroslavu Hakaufovi do Hradce Králové. Zde experimentálně zahájil výrobu tzv. máčeného zboží, tj. gumových rukavic, prezervativů, dětských šidítek, saviček apod. V hlavě však Emil Celba stále nosil představu vlastního podniku, vedeného podle amerického vzoru. Po odchodu od Hakaufa v létě 1935 si zřídil vlastní výrobu máčeného zboží v bývalém mlýně v Malé Skalici. A měl úspěch, produkci musel záhy rozšířit, chirurgické rukavice dodával i královéhradecké okresní nemocnici. Snažil se získat i podíl na státních zakázkách, ministerstvu obrany nějakou dobu dodával ventily do plynových masek nebo nafukovací balónky pro meteorologická pozorování. Československé armádě také poskytl svůj patent na ochranný gumový obal palivových nádrží letadel.

Stísněné prostory bývalého mlýna však objemu výroby brzy nestačily, Emil Celba proto hledal vhodnější objekt. Našel jej v odstavené tkalcovně na Trotince, kterou na podzim 1938 koupil.

Ing. Emil Celba

Gumovka na Trotince zahájila po nutných stavebních úpravách výrobu v dubnu 1939. Vlastní proces výroby od namáčení forem do gumového roztoku, přes sušení, vulkanizaci, stahování a balení zajišťovalo 10-20 dělníků. Emil Celba sám připravoval gumový roztok, zajišťoval zásobu suroviny, sháněl zákazníky a vedl celou obchodní agendu. Brzy se stal vyhledávaným zaměstnavatelem, práce byla lehká, vhodná pro ženy, Emil Celba navíc dobře platil a k zaměstnancům byl spravedlivý. Na pozemku naproti továrně nechal v letech 1940-1941 postavit novou vilu čp. 325, kde bydlel s manželkou Marií a dětmi Emílií a Vladimírem. Výrobu se mu podařilo udržet i po dobu německé okupace. Pro německou armádu sice nevyráběl, stykům s německými orgány se však vyhnout nemohl, protože jinak by nezískal přiděl nedostatkové základní suroviny, kaučuku.

Nakonec se stal stálým dodavatelem pracovních rukavic pro pardubickou Explosii, což gumovce umožnilo přežít. Přesto se bezprostředně po osvobození veškeré Celbovy úspěchy a plány náhle zhroutily. Celba neměl v Miletíně mnoho přátel, nikdo jej vlastně moc neznal, při zběžném setkání působil přísně a nepřístupně.

S manželkou Marií se během okupace odcizili a po válce rozvedli. A právě její nenávist, spolu s úklady propuštěného zaměstnance Kuglera, v době nástupu nového režimu, pro který byl úspěšný podnikatel se zkušenostmi z Ameriky úhlavním nepřítelem, stály na počátku Celbova konce.

Hned v květnu 1945 byl Emil Celba obviněn z kolaborace s Němci a zatčen. Z vazby byl však brzy propuštěn, protože továrna nemohla bez jeho vedení fungovat. Gumovka ovšem zůstala pod národní správou, její majitel pod stálým dohledem, navíc se stal vděčným terčem odsuzování a pomluv. A to i přesto, že se proti němu nepodařilo najít žádné závažné důkazy, jeho případ se ani nedostal před soud a na jaře 1947 byl Celba všech obvinění zproštěn. Zde je vhodné poznamenat, že hlavní silou, která vždy stála na straně Emila Celby, byli jednotně jeho zaměstnanci, resp. zaměstnankyně, které na svého „pana inženýra“ nedaly dopustit. Gumovka tak v roce 1947 ještě jednou zaznamenala rychlý rozvoj, v létě zde ve dvou směnách pracovala až stovka zaměstnanců, Celba připravoval přístavbu skladiště a plánoval dokonce stavbu obytných dělnických domků.

Definitivní konec přišel v únoru 1948. Emil Celba byl

okamžitě znovu zatčen, později odsouzen za banální „protistátní“ výroky. Gumovka byla znárodněna, začleněna do náhodské Rubeny, gumárenská výroba zde byla postupně utlumena a zrušena. Emil Celba byl po propuštění z vazby vypuzen z Miletína, odešel se svou druhou manželkou do Prahy, kde hledal nové uplatnění. Na podzim 1948 však bylo znovu otevřeno vyšetřování jeho obvinění z kolaborace s Němci a na konci září odsoudil Mimořádný lidový soud v Jičíně Emila Celbu v nepřítomnosti na pět let do vězení. Když se to dozvěděl, pokusil se ilegálně odejít do Německa, byl však na hranici zadržen a následně odsouzen k dalším 18 měsícům vězení. Oba tresty si odpykal v Plzni, v pracovním oddíle v kaolince v Horní Bříze a na různých stavbách. Ve vězení zůstal až do března 1954.

Na svobodě žil s manželkou Růženou v Plzni. I po tom všem si dokázal najít práci ve svém oboru a stal se vedoucím výrobního družstva Plzeňské Dílo, které se zabývalo zpracováním plastů. Dalšímu klidnému životu však zabránilo těžce podlomené zdraví a nemocné srdce. Ing. Emil Celba zemřel náhle 5. června 1956 doma v Plzni.

Jan Hlavatý

Pracovní směna gumovky v srpnu 1947. Poznáváte někoho? Napište mi prosím na hlavati.miletin@seznam.cz.